

vesen tudnak megmaradni a helyes középúton, sem azt nem rombolván le, amit a régiiek helyesen alkottak meg, sem pedig a maiaknak helyes újítását meg nem vetvén.

A fiatal ember alkalmasabb a kitalálásra, mint a megítélésre, a végrehajtásra, mint a tanácsra, s az új tervre, mint a megállapodott munkára... A fiatal ember, ha a cselekvés vezetéséről és végrehajtásáról van szó, többet fog a kezében, mint amennyit meg tud tartani; többet mozog, mint amennyit nyugton tud ülni; a cél felé siet, nem véve tekintetbe az eszközöket és lépcsőfokokat; képtelen módon ragaszkodik néhány véletlenül előtalált elvhez; nem bánja, hogy milyen módon újít, s ebből aztán ismeretlen hátrányok származnak... Az öreg ember túlságosan sok ellenvetést tesz, túlságosan sokat tanácskozik, keveset kockáztat, hamar megbánja elhatározását s ritkán viszi egészen végig a dolgokat, megelégszik a félsikerrel is. Kétségtelenül helyes mind a kettőt felhasználni... Mert mindkettőnek erényei ellensúlyozhatják mindkettőnek hibáit.

A filozófia mindennek előtt arra nevel bennünket, hogy az elme javai után kívánczozunk — a többit azután vagy megkapjuk, vagy nem túlságosan nélkülözzük.

BENEDEK ÁGOSTON

AZ ENYEDI EGYHÁZKÖZSÉG TÖRTÉNETE

Az enyedi unitárius egyházközség egyetemes egyházunk legfiatalabb egyházközségei közé tartozik, de gyökérszálai régi időkbe nyúlnak vissza. 1564 áprilisában az itt tartott nagy vita a hazai reformáció lutheri és kálvini ágának szétválasztását eredményezte.

Uzoni Fosztó István egyháztörténetíró szerint 1568-tól az unitáriusoknak Enyeden iskolája volt; ezt 1568-ban Hunyadi Demeter igazgatta. Az idevaló származású Enyedi György pedig Hunyadi Demetert követi a püspöki székben.

Enyedet a környékbeli nyolc faluval együtt 1565-ben Bekes Gáspár, János Zsigmond bizalmas embere kapta adományként, 1575-től a kincstáré lett. Blandratának, a fejedelem orvosának és tanácsadójának is volt birtoka Enyeden a régi Miriszló (a mai Június 11) utcában.

Természetes, hogy az unitarizmus rövid ideig tartó fénykorában itt egyházközség alakult s a templom is az unitáriusoké volt. Azonban a XVI. század végétől kezdve Enyeden már nincs szervezett unitárius egyházi élet.

Újabb ilyen irányú szervezkedésről csak 1924-től beszélhetünk. Felvetődik a kérdés: hogyan született meg Enyeden az unitárius egyházközség? „Talán isteni sugallat volt ez számomra, vagy bizonyos végzetszerűség — de annyi bizonyos, hogy szilárd elhatározás és lobogó lelkesedés szította bennem azt a tüzet, mely közel 50 éven ke-

resztül lángolt bennem lankadatlanul..." — írja Barabás Miklós, az egyházközség első lelkésze. Ifjú éveinek nyarait töltötte Enyeden, ahol több unitárius családdal ismerkedett meg. Elhatározta, hogy teológiai tanulmányai befejezése után ide tér vissza, hogy az itt és a környéken élő unitáriusokat egyházközségbe szervezze. Tervét támogatta Kovács Kálmán püspöki titkár, aki Barabás Miklóst fölvitte Ferencz József püspökhöz. Arra kérték együtt az ősz főpásztort, hogy adjon megbízó levelet és segítséget egy missziós körlelkészség megszervezésére. A meglepő kérésre a püspök örömmel válaszolt: „Menjen tisztelendő édes gyermekem Enyedre, ha ilyen nemes célja és elhatározása van. Kísérje Isten áldása útját és munkáját." A költségekre segélyt utaltatott ki. Ezen összeggel, megbízólevéllel és püspöki áldással érkezett a fiatal lelkészjelölt Enyedre, 1924. júniusában.

Az első keblitanácsi gyűlést 1924. július 13-án tartották meg, amikor Bedő Dénes gondnok bejelentette, hogy Barabás Miklóst az alakuló egyházközség segédlelkészévé nevezték ki.

A közlést örömmel fogadták s az első istentisztelet megtartását augusztus 3-ára tűzték ki, melyet a Bethlen kollégium dísztermében tartottak meg, az előjáróság szívesességéből. A híveket szeptember 28-ra közgyűlésre hívták össze, ahol kimondták az önálló egyházközség megalakulását. Ugyancsak ez a közgyűlés a lelkész fizetésére évi 10 000 lej összeget irányozott elő, melynek begyűjtésével a keblitanácsot bízta meg. A közgyűlés 18 tagból álló keblitanácsot is választott Bedő Dénes gondnok, dr. Szent-Iványi Árpád jegyző és dr. Füzi Sándor pénztáros vezetésével.

A következő évben, 1925-ben az egyházközség kérésére Barabás Miklóst rendes lelkésznek nevezték ki, akit november 15-én iktatott be dr. Boros György püspökhelyettes.

1926 végén a várostól a Szénatéren, adományként templomépítés céljára helyet kaptak, azzal a feltétellel, hogy azt az egyházközség öt év alatt köteles beépíteni. Ezt a helyet cserélte ki a lelkész azzal a telekkel, ahol a templom jelenleg áll.

Az 1926. december 5-én a teológiai hallgatók dr. Kiss Elek dékán vezetésével ünnepélyt rendeztek; az itt begyűlt adományokból létesült az első templomépítési alap. 1927. július 22-én tartott keblitanácsi gyűlésen elhatározták, hogy erre a célra gyűjtést rendeznek. Barabás Miklós lelkész önként vállalta, hogy a székelykeresztúri egyházkör gyülekezeteibe látogat és adakozásra hívja fel a híveket. Szent-Iványi Zoltán egyházközségi tag Déva, Piski, s a Maros menti gyülekezetekben vállalta a gyűjtést. Rostás Dénes teológus az aranyosszéki egyházközségekben és Kolozsvárt, ifj. Péter János keblitanácsos, Alsófehér, Kis- és Nagy-Küküllő megyékben gyűjtött. Mindennek eredményeként 1927-ben 10 000 lej alappal rendelkezett az egyházközség.

Az 1928. november 8-án tartott presbiteri gyűlésen két templom-építési tervrajzot mutattak be. A keblitanács az egyházi főhatóság javaslatára Novotni Rezső tervét fogadta el. A költségvetésben előirányzott összeg előteremtése érdekében az egyházközség megkereste a Kisegítő Takarékpénztárt, az Alsófehérmegyei Gazdasági Bankot, Agrár Bankot és Hangya-Központot: „Alulírott Unitárius Egyházközség előjárósága tiszteletteljes kéréssel járul fenti intézmény nagyjérdemű igazgatósága elé, hogy méltóztassék a Nagyenyeden építendő templomunk felépítéséhez, tekintve e nemes célt adományával hozzájárulni."

T. Ewans Bowen, angol unitárius lelkész és barátai 5500 lej adományt küldtek az építés céljaira.

Az egyházközség az egyházi nyugdíjpénztártól 10 000 lej kölcsönt kapott. 145 000 lej kölcsönt Kovács Kálmán eszközölt ki — ennek fedezetül Barabás Miklós lelkész szőlőbirtokát kötötte le. Ezt az összeget nem kellett visszafizetni. Az 1929. március 10-én tartott templomépítő bizottsági gyűlésen lelkész jelentette, hogy Novotni Rezső építésszel és Székely János építőmesterrel a kőművesmunkákra, Thomán Sándorral az asztalosmunkákra és Otróvszki Mihállyal a bádogosmunkákra vonatkozó szerződéseket megkötötték. Thomán Sándor 10 000 lejt visszaadott az egyházközségnek, a bádogosmester pedig díjtalanul végezte a vállalt munkát.

A templomépítést 1929. márciusában kezdték meg. Október 27-én már készen állott a templom és a lelkészi lakás. A templomépítés költsége összesen 436 775 lejt tett ki. Az építést gyűjtések, kölcsönök, az egyházközség és szórványban élő hivek, valamint a lelkész áldozatkészége tette lehetővé.

A templomszentelést 1929. december 1-én dr. Boros György püspök végezte.

A lelkészcsalád növekedésével a lakás szűknek bizonyult s ezért az egyházközség a lelkész költségén a lelkészi lakást egy konyha, kamra és pinchehelyiséggel bővítette.

Az enyedi egyházközséghez nagy szórványterület tartozott, Tövistől Aradig. Tövis az 1924. december 26-án tartott közgyűlésen kérte leányegyházközséggé nyilvánítását. Lélekszáma: 46 volt; gondnokául Inczeffi Albert gyógyszerészt választották.

Marosújvárt az 1924. december 27-én tartott közgyűlés kérte leányegyházközséggé alakulását. Gondnoknak Csiki Sándor vasúti főellenőrt választották meg. Lélekszáma: 94 volt. Enyedhez tartozott még Temesvár, Arad, Déva, Piski, Gyulafehérvár 536 lélekszámmal; 1940-ben 1000 lelket számláltak. 1939-ben az Enyeden tartott köri közgyűlésen Barabás Miklóst megválasztják egyházi képviselő tanácsosnak és 1940-ben esperesnek.

Barabás Miklós egyedül végezte a szórványterületek gondozását s a katekizációt. 1945-től a lelkészi állás mellett szolgálatot vállalt a demokratikus rendszer építésében.

1945-ben ünnepelte az egyházközség fennállásának harmincadik évfordulóját, amikor Lőrinczi Dénes esperes méltatta Barabás Miklós munkásságát. 1957-ben a telek utca felőli szakaszát élősövényvel kerítették be. 1958-ban a templomépületet javították, a tornyot renoválták és villámhárítóval látták el.

Szórványlelkészi teendőket végeztek Barabás Miklós mellett Rostás Dénes, Májay Endre, Nagy Zoltán, Nyitrai Mózes, Kiss Zoltán, Végh Mihály, Székely Sándor lelkészek. Az egyházközség énekvezérei voltak: Kolcsár Lőrinc, Marosi József, Kelemen Sándor, Kovács István ny. lelkész, özv. Gyarmathy Vilmosné, Barabás Erzsébet, Barabás Rózsá és Barabás Ágnes.

Az egyházközség gondnokai: Bedő Dénes, dr. Szent-Iványi Árpád, Geréb Dávid, Székely Ferenc, Kerekes Ferenc, Péter András, Péter János voltak.

1964-ben ünnepelte az egyházközség fennállásának 40 éves évfordulóját. 1967. május 28-án dr. Kiss Elek püspök, dr. Kovács Lajos fő-

jegyzővel püspöki vizitációt tartottak; prédikált dr. Kovács Lajos, üdvözlő beszédet dr. Kiss Elek mondott. Barabás Miklós lelkész 1968-ban népes küldöttséggel vett részt az egyház fennállásának 400. évfordulóján tartott zsinaton.

Barabás Miklós 1970. január 4-én nyugalomba vonult és az akkor tartott közgyűlésen a gyülekezet lemondott választói jogáról és kérték Benedek Ágoston kinevezését, aki április 1-én foglalta el a lelkészi állást. A beiktatására május 10-én került sor.

Az elmúlt évek során az egyházközség új tornyot épített. A fapaput vaskapuvá cserélte ki, 40 méter beton kerítést készített.

Az Egyházi Képviselő Tanács az abrudbányai egyházközség harangját adta át Enyednek, melyet 1974. május 26-án helyeztek el a toronyban és avattak fel, hadd hirdesse a békét, és testvériséget a város unitárius és más felekezetű gyermekeinek.

SZABÓ SÁMUEL

A NÉP HŰSÉGES SZOLGÁLATÁBAN (Emlékezés Pálffy Ákosra)

Mint minden foglalkozással, úgy a nevelői pályával is szépségélmény, felemelő tudat, megelégedés, de egyszersmind kudarc, hiábavaló küzdelem és számtalan támadás jár. Egy öntudatos nevelő munkájának nyoma az irányításával felnőtt nemzedék tudásában, tetteiben marad meg, és eltávozta után, évtizedek múltán örzi céltudatos élete eredményeit.

A tanító azonban nem csupán irányító, hanem egyben élete, magatartása, példamutatás is lesz valamennyi tanuló számára. Hogy ez milyen nagy feladatot jelent, azt valamennyien lemérhetjük volt oktatóinkra emlékezve.

A hivatásos pedagógusnál elengedhetetlen tulajdonságok megtestesüléseként került századunk elején Homoródszentpálra Pálffy Ákos. Négy évtizeden át volt ő ott tanító, kántor, szövetkezeti könyvelő, gyümölcsfanemesítő, műkedvelői előadások rendezője, a dalárda karnagya, községének állandó tanácsadója, s mindezek mellett pedig volt ideje, hogy írásaival, saját szerzeményű zenéjével, közvetlen kellemes társalgásával sokakat számos alkalommal szórakoztasson. Örömmel tette ezt, jóllehet egészsége nem volt mindenkor kielégítő, sok nagy csapás és többször méltatlanság érte.

Pálffy Ákos Tarcsafalván (Hargita megye) született 1883. július 22-én. Családja felmenő ágon a székely nemességhez tartozott, erről azonban Pálffy Ákos azt vallotta: „Származásomra büszke sohasem voltam, becsületes, kitartó munkával, igaz étellel igyekeztem nevemnek tisztességet szerezni.” Otthonról kapott öröksége a hivalkodás nélküli egyszerű élet, a törhetetlen munkaszeretet, a közügyekért való lelkesedés, és egy rendkívüli dalkultúra voltak. Otthon a templomban öccsével